

ЕКОскладова
в роботі бібліотек для дітей
Кіровоградщини

Кіровоградська обласна бібліотека для дітей
ім. Т. Г. Шевченка
науково-методичний відділ

Екологічна складова
в роботі бібліотек для дітей
Кіровоградщини

інфоогляд

Кропивницький 2020

УДК 02 : 502/504

Е 45

Екологічна складова в роботі бібліотек для дітей Кіровоградщини : інфоогляд / Кіровоградська обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка; науково-методичний відділ; уклад., комп'ютерна верстка Н. Расторгуєва. – Кропивницький, 2020. – 16 с., фото.

У матеріалі подано інформацію про навчально-ігровий екологічний проєкт «Еко-стиль твого міста» Кіровоградської ОБД ім. Т. Г. Шевченка; наведено приклади окремих заходів, що ілюструють екологічну активність бібліотек для дітей Кіровоградщини.

© Кіровоградська обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка

Не зважаючи на відкриття води і органічних молекул на Марсі, амінокислот в космічних туманностях, перспективи існування життя під крижаною кіркою супутника Юпітера – Європи або на Титані – супутнику Сатурна, Земля – єдина на сьогоднішній день відома планета, на якій є життя.

Тому й не дивно, що земляни в усіх куточках світу приєднуються до екологічного руху на захист планети. А поштовхом до його появи стало започаткування відзначення у світі 50 років тому Дня Землі – 22 квітня 1970 року. День Землі – це символ єдності, усвідомлення, що тільки об'єднаними зусиллями людство може боротися з глобальними екологічними та існуючими соціальними проблемами. Це і нагадування про екологічні катастрофи. День Землі дав величезний імпульс зусиллям по утилізації відходів у всьому світі.

Тому, кожен має зробити для Землі щось корисне: прибрати засмічену ділянку чи посадити дерево.

Екологічна складова постійно присутня в діяльності бібліотек для дітей області: пропонують літературу, проводять різні масові заходи, створюють екогуртки для дітей та пропагують екологічну культуру.

Кіровоградською обласною бібліотекою для дітей ім. Т. Г. Шевченка, завдяки участі у програмі Британської Ради «Активні Громадяни», протягом останніх років було реалізовано низку бібліотечних ініціатив, зокрема, і *навчально-ігровий екологічний проєкт «Еко-стиль твого міста»*.

Діти дуже допитливі, цікавляться усім новим, їм хочеться досліджувати світ та дізнаватися його таємниці. А як звернути увагу юних на тему збереження довкілля, зокрема, розказати цікаво про таку нецікаву тему як сміття та чому важливо навчитися його сортувати. У працівників відділу дитячого та сімейного читання Кіровоградської ОБД ім. Т. Г. Шевченка виникла ідея написати проєкт «Еко-стиль твого міста». Фахівці відвідали серію тренінгів, які провели фасилітатори і тренери ГО «Агенція сталого розвитку «Хмарочос»», регіонального партнера програми розвитку молоді і громад «Активні громадяни» на Кіровоградщині, що допомогло в написанні проєкту. Поданий на конкурс екологічний проєкт, за рішенням Британської Ради в Україні, в рамках Програми «Активні громадяни» (Active Citizens), отримав підтримку і фінансування для

його реалізації. Партнерами бібліотеки стали ТОВ «Екостайл» (сучасний європейський оператор з обслуговування побутових відходів), медійна агенція «Public Sensation», журнал «PERSONA», ГО «Агенція сталого розвитку «Хмарочос»», а також команда з 14 екоактивістів.

Мета проєкту: навчити дітей збереженню чистого екологічного стану планети завдяки правильному сортуванню сміття; привити розуміння того, що сміття – це ресурс, який можна і треба використовувати та заробляти на цьому додаткові кошти. Термін дії проєкту 2018 – 2020 роки.

За грантові кошти для реалізації проєктних заходів були придбані: конструктори для будівництва екологічного містечка, екологічна гра «Еко-мемо», пластикові контейнери для роздільного збору сміття; здійснено видання екологічної казки для дітей письменниці-землячки Олени Горобець «Помста дерев» накладом 500 примірників у видавництві «Імекс – ЛТД».

Бібліотека пропонує громаді літературу, електронні ресурси відповідної тематики. Задля цього продовжує поповнювати фонд екокнигами. За бюджетні кошти придбано художню та екологічну літературу на суму більш ніж 22 тис. грн. Доповнили фонд і дарунки. Жива сучасна бібліотека – БФ «Бібліотечна країна» передала бібліотеці екоказки від Екологічне Бюро УГКЦ. Корпорація «Ранок» подарувала чудову дитячу літературу та настільну гру-сортер «Сортуємо сміття», що сприяють екологічному вихованню малюків.

На базі обласної бібліотеки для дітей ім. Т. Г. Шевченка був створений екологічний інформаційно-комунікативний майданчик.

Спільно з партнерами проводиться інформаційно-просвітницька кампанія серед читачів-дітей та їхніх батьків, загалу вихованців ДНЗ та учнів шкіл міста по формуванню практичних навичок сортування відходів спочатку в стінах дитячого садочка, школи, а потім і вдома. А головне, діти та батьки стали учасниками неординарних заходів різного спрямування: навчально-ігрових за участі представників ТОВ «Екостайл» – «Еко-стиль твого міста»; презентацій та читання творів на екологічні теми; навчально-практичних занять із сортування сміття в техніці dump art «Не треба викидати – давайте майструвати!».

Зокрема, відбулася серія віртуальних уроків «Чепурик – захисник довкілля», «Азбука екології». Їх постійним учасником був Чепурик, головний герой дитячої пізнавальної книги «Чепурик – захисник довкілля». Один із віртуальних уроків «Чепурик – захисник довкілля» відвідали учні молодших класів спеціалізованої ЗШ № 14, НВО «Мрія» та НВК ЗШ № 34. Дітям розповіли про роботу компанії «Екостайл» та навчали сортувати сміття; провели майстер-клас із виготовлення годівничок з органічних матеріалів. Найактивніші отримали подарунки – світловідбивні флікери. Усім присутнім запропонували стати «Агентами чистоти» ТОВ «Екостайл».

Учні молодших класів ЗШ № 14 та НВО «Мрія», під час віртуального уроку «Азбука екології», за участі представника ТОВ «Екостайл», навчилися правильно сортувати сміття, ознайомилися з наслідками утворення несанкціонованих сміттєзвалищ. Про друге життя звичайних речей дізналися під час творчої майстерні з виготовлення оригінальних годівниць із шкірки апельсину «Апельсинки для пташинки». Насамкінець, школярам подарували набір навчальних контейнерів для роздільного збору сміття, книгу «Чепурик – захисник довкілля» і рекламну продукцію проекту – брелоки, флаєри, наліпки.

Про майбутнє без відходів та як порушити круговерть марнотратства і стати другом природі дізналися відвідувачі бібліотеки і під час акції «Будь ЕКО-friendly!».

Вихованцям СДНЗ № 46 та ДНЗ № 27 запам'яталися голосні читання екологічної казки письменниці-землячки Л. Ніцой «Страшне Страховисько». Бібліотекарка познайомила дітей з головним героєм казки – Яриком, його друзями та зі страшним брудним страховиськом Лісовунею, добрим духом лісу. Лісовуня пожалівся присутній малечі, що його дім дуже засмічений бляшанками, обгортками, пакунками і через це він став негарним та неохайним. Діти відгукнулися на прохання Лісовуні. В ігровій формі вони разом із казковими героями вирішили зробити ліс чистим від сміття. А також навчилися як можна, застосовуючи використані та непотрібні речі, створювати красу. Так, старі рекламні листівки в руках у малюків перетворилися на різнобарвних метеликів.

Перформанс від письменниці-землячки О. Горобець власної екшн-казки «Помста дерев» супроводжувався театралізованим дійством: учні другого класу НВО № 6 розіграли епізод із книги – стали спецзагоном дерев та перемогли дроворубів. Усіх присутніх залучили до вікторини та участі в екофлешмобі «дерев» та екорятівників. Найактивніші учасники зустрічі отримали книгу з автографом письменниці.

Загалом, контингент учасників заходів – понад тисячу дітей – дошкільнята п'яти дошкільних навчальних закладів №№ 11, 21, 27, 35, 46 та молодші школярі восьми загальноосвітніх шкіл №№ 4, 5, 6, 11, 14, 24, 33, 35, «Мрія». А також батьки, студенти, педагоги. Відвідувачі заходів позитивно оцінили діяльність бібліотеки. Зокрема, мама двох дошкільняток відзначила комфортні умови, створені в бібліотеці для спілкування. Їй подобається, що «...бібліотекарі аналізують, відслідковують актуальні теми та проблеми громади, пропонують дітям те, що зацікавить малюків та сприятиме їх подальшому розвитку».

Успіхами втілення екопроєкту в бібліотеці завідувачка відділу дитячого та сімейного читання Маріанна Маковій, його координаторка, поділилася з учасниками вебінар-презентації екологічних проєктів бібліотек міст Львова, Кропивницького, Херсона, організованого Благодійним Фондом «Бібліотечна Країна» та Рухом «Зелені бібліотеки» в Україні, де були представлені найкращі приклади бібліотечних екоініціатив від досвідчених бібліотек (2020 р.). Завдяки проєкту «Еко-стиль твого міста» ОБД ім. Т. Г. Шевченка у числі «Зелені бібліотеки України»; серед небагатьох, нанесена на онлайн карту «Зелені бібліотеки України», створеної Благодійним Фондом «Бібліотечна Країна» (<http://livelibrary.com.ua/greenlibrary/green-map/>). Інформацію про екопроєкт бібліотеки містить матеріал «Зелені бібліотеки України» з Вікіпедії <http://librarychlkr.ua.tilda.ws/>

Заслуговує на увагу й інтерактивний ресурс – бібліоінформер «Дбаємо про довкілля відповідально і креативно», створений фахівцями відділу інформаційно-бібліографічних послуг та краєзнавства Кіровоградської ОБД ім. Т. Г. Шевченка і представлений на сайті http://librarychl.kr.ua/kn_in/dovkillya/dovkillya.php Інформаційний ресурс дозволяє користувачам в онлайн-режимі дізнатися

більше про екологічні виклики нашого регіону, шляхи збереження природного середовища. У виданні популяризуються друковані джерела з фондів бібліотеки, інтернет та медіаресурси; наводяться цікаві екотести.

Приклади екологічних заходів у бібліотеках для дітей Кіровоградської області

Юні читачі *Олександрійської центральної міської бібліотеки для дітей ім. Ю. Гагаріна* мандрували екологічними стежками, пізнавали чарівний світ довкілля, долучившись до участі у різноманітних заходах. Це і екогодина «Хай вічно струмує чиста вода», лялькова вистава «Казка про Вовку та живу воду», екологічна ігротека «Літній пікнік» (до Всесвітнього дня охорони навколишнього середовища), зооцікавинки «Про пухнатих і колючих», екобумеранг «Послухай музику землі, пізнай навколишню природу», ігрова програма «Пригоди КАПІТОШКИ», літературна зоомозаїка «Дикі і домашні — всі такі важні» (до Всесвітнього дня захисту тварин) тощо.

З нагоди Всесвітнього дня Землі учнів 2-3-х класів запросили на екокруїз «Дива і таємниці планети Земля», гідом якого виступила бібліотекарка. Дітей познайомили з історією та традиціями свята, котре спонукає людей бути уважнішими до тендітного і вразливого довкілля планети. «Відвідування» різних континентів супроводжувалося цікавими інформаційними повідомленнями, демонстрацією відео, іграми, конкурсами. А для широкого кола користувачів бібліотекарі підготували віртуальну виставку «Чиста планета» та представили на бібліотечній сторінці у фейсбук.

Під час літературної зоомозаїки «Дикі і домашні – всі такі важні» вихованці дитячого садочку почули багато для себе нового про тварин, розглядали книжечки та журнали; із задоволенням малювали тварин, про яких щойно дізналися та наперебій розповідали про своїх домашніх улюбленців.

Пет-терапія є важливим фактором виховання гармонійної особистості. Бібліотека має живий куточок, звірят якого полюбують відвідувати діти. Тут мешкають рептилії, декілька видів гризунів, птахи. Так, вихованці групи денного

короткотривалого перебування «Літо з PUZZLE», приватної дитячої студії «PUZZLE», прийшли зі смачними подарунками для тваринок, які не забарилися віддячити їм своїм щирим спілкуванням. Емоції дітей зашкалювали: в одному місці стільки домашніх тварин! Після пет-терапії бібліотекарка запросила дітлахів на гроно цікавинок «У країні Зооландії».

Центральна бібліотека для дітей ЦБС м. Кропивницького запропонувала учасникам літнього клубу «Творчі та розумні» пізнавально-розважальну програму «У стилі ЕКО». Діти в незвичній формі пізнавали світ природи. Це і інтелектуальна слайд-вікторина «Всезнайко», зйомка відеокліпу, командний конкурс «Впізнай або відгадай», перегляд екомультфільмів. Під час Днів сталої енергії бібліотекарі запросили читачів на інтерактивний захід «Збережемо енергію – збережемо життя» в ході якого надавали дітям відеопоради на кожен день «Енергозбереження в школі та вдома», організували перегляд літератури та заохотили до діалогу «А ти заощаджуєш електроенергію?», де його учасники пропонували власні варіанти її економії.

А ще читачі відзначили в бібліотеці Всесвітній день котів. Змусив замислитися дітей проведений online test «Наскільки добре ви знаєте котів?». На допомогу прийшли книги про вусатих і хвостатих. У літньому кінозалі відбувся перегляд кінофільму «Три життя Томасіні», де головну роль зіграла справжня кицька.

Саме тваринам-компаньйонам та їхнім диким родичам *бібліотека – філія № 19 для дітей ЦБС м. Кропивницького* присвятила День інформації «Чудеса живого світу». Найменші читачі «дегустували» солодку вікторину «Золотий мед збирала, цілий день у садку літала», яку провела переможниця 2-го міського етапу «Книгоманії 2019» Уляна Скороход. Для читачів, які мають домашніх улюбленців та для тих, хто ще вагається, бібліотекарки підготували огляд книжкових новинок «5 порід собак, яких зручно тримати у квартирі» та «Іграшки для домашнього улюбленця». Також на відвідувачів чекала серія цікавих інформовідомлень про знаменитостей, тваринки яких стали невід’ємною частиною їхнього зіркового образу; про популярні сторінки про котів та собак у соціальних мережах.

Захід «Коти VS собаки: Кого краще тримати вдома?» доповнили фотографії відомих особистостей разом із їхніми улюбленицями.

Згадали організаторки заходу і про тварин та рослини, які опинилися на межі зникнення, додавши до розповіді відео «Червона книга України». Протягом дня усі відвідувачі молодшого абонементу могли «ознайомитися» із екзотичними тваринами на книжковій виставці «Книжкове сафарі». Для старшокласників бібліотекарі підготували презентацію ексовиставки «Подбаємо про майбутнє», що ознайомила їх із простими правилами, які допоможуть зберегти нашу Планету.

У бібліотеці – філії № 21 для дітей ЦБС м. Кропивницького, до Міжнародного дня захисту тварин, відбувся фоторепортаж «Світ тварин повинен жити». Цього дня читачі завітали до бібліотеки разом із домашніми улюбленицями та охоче, разом, фотографувалися, ділилися досвідом по догляду за тваринами, переглянули спеціально підібрану бібліотекарями літературу. Серед відвідувачів знайшлися і режисери, які зняли відео «Як Мурчик у бібліотеку ходив». Також протягом дня діти могли пограти у розвиваючу гру «Світ птахів», подивитися відеопрезентацію «Подорож у світ тварин».

У дитячій філії Новоукраїнської ЦБ (Новоукраїнська міська ОТГ) учні 8-В класу ЗШ № 6 стали учасниками екологічного квесту «Відкрита долоня моєї Землі». Під час гри команди, за маршрутним листом, проходили різні зупинки: «Заповіді природи», «Екологічна», «Наукова», «Незвичайні назви», «Живі барометри». Виконуючи завдання, демонстрували знання щодо правил поведінки на природі, кмітливості і спостережливості. Насамкінець, долучилися до обговорення екологічних проблем рідного міста, а також дізналися від бібліотекарів про природоохоронні акції у яких вони можуть взяти участь, щоб зробити свій маленький внесок у справу охорони природи.

До Дня довкілля бібліотекарі запросили відвідувачів на День інформації «Бережімо природу рідного краю». Протягом дня діти долучилися до еколого-пізнавального калейдоскопу «Про дива і таємниці природи-чарівниці», екологічної гри-вікторини «Цей чарівний світ природи», бібліографічного огляду літератури «Разом із книгою у світ природи»; переглянули виставку-діалог «До

природи не неси шкоди»; здійснили відеоподорож «Природна краса рідного краю». Третьюкласники ЗШ № 6, зокрема, демонстрували знання під час екогри «Ми юні екологи»: вирішували, що найбільше забруднює навколишнє середовище, як впливають автомобілі на екологію, для чого потрібні заповідники, як боротися з «глобальним потеплінням»; спробували себе в ролі «сортувальників сміття». По завершенню гри мали змогу взяти додому книги з ековиставки «Про дива і таємниці природи-чарівниці».

Різноманітні заходи присвятила цій темі *Гайворонська районна бібліотека для дітей*. Їх учасниками стали діти, що перебували у пришкільних таборах відпочинку: екологічний бумеранг «Хто нас навчить природу берегти», екологічний тренінг «Збережемо нашу землю блакитною та зеленою», година цікавих повідомлень «Цікавий світ навколо тебе» (про незвичайні будинки тварин і птахів), екоквести «Любити, знати, захищати» та «Світ у твоїх руках», інформаційна година «Осінні турботи тварин».

Запам'яталось дітям і знайомство зблизька «Домашні тварини: всесвіт доброти або хто в домі господар». Розповідь про взаємовідносини тварин супроводжувалася показом презентації «25 цікавих фактів про тварин», цікавих відео «20 фактів про собак» та «20 фактів про котів». Отримана інформація викликала у присутніх бажання поділитися власними спостереженнями про особливості поведінки своїх домашніх улюбленців. На завершення заходу діти прослухали оповідку «Собачий і котячий хліб», пригадали прикмети про тварин, а також пройшли тест «Яку тваринку бачиш першою на малюнку» та що це значить.

Традиційними у *Вільшанській районній бібліотеці для дітей* стали заходи до Дня Землі та Дня довкілля. Година екології «Книга скарг природи» відбулася на пришкільному майданчику місцевої школи. Дітей запросили до онлайн мандрівки відомими заповідниками, звернули увагу на екологічні проблеми, які стоять сьогодні перед людством. А конкурси, вікторини, що супроводжували захід, підтвердили ерудованість і кмітливість юних користувачів.

Учасники екологічної бесіди «Закрути міцніше кран, щоб не витік океан» почули про цінність води, важливість її збереження; дізналися про цікавий і єдиний в Україні Музей води; здійснили

екологічну «подорож» найбільшими річками світу «Великі, могутні, живі...» під час якої переглянули відеоролик «Водні ресурси України».

У роботі інших бібліотек також маємо приклади заходів для користувачів, присвячених багатству світу природи та необхідності його захисту. *Світловодська міська бібліотека-філія № 8 для дітей* присвятила цій темі бібліоекспрес «Водні артерії Кіровоградщини» до Всесвітнього дня води; турнір розумників «Невідомими стежками» до Всесвітнього дня Землі, експозицію «Екологія краю: тривоги і надії» (до Всесвітнього дня охорони навколишнього середовища). *Петрівська районна бібліотека для дітей* провела гру-подорож «Моя блакитна планета Земля», години інформації «Земля не нам належить – ми Землі!», «Зупинися, Людино, на мить» тощо.

Щорічно бібліотеки для дітей області присвячують пам'ятні заходи найбільшій в історії людства техногенній катастрофі – трагедії на Чорнобильській АЕС.

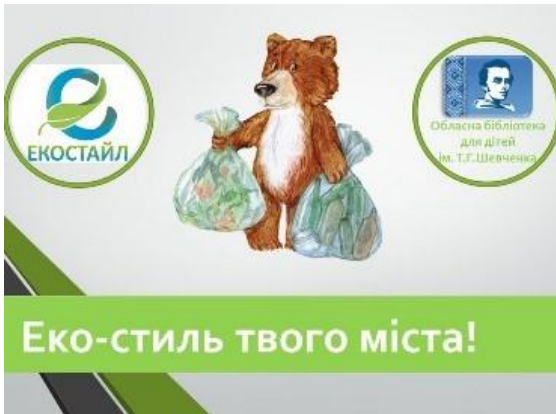
Бібліотекарі *Новгородківської районної бібліотеки для дітей* запросили восьмикласників НВК на актуальний репортаж «Чорнобиль. 26 квітня». Інформацію про подію на ЧАЕС доповнили відеоролик, спогади земляків – ліквідаторів аварії на ЧАЕС, знайомство з матеріалами експозиції музею історії Новгородківського району.

Аварії на ЧАЕС *Олександрівська районна бібліотека для дітей* присвятила книжкову виставку «Чорнобиль – скорбота пам'яті людської», інформ-дайджест «Чорнобиль-33: вчора, сьогодні, завтра», годину пам'яті «Ви з нами, герої Чорнобиля» з показом відео «Стежками Чорнобильського лиха».

Компаніївська районна бібліотека для дітей запропонувала користувачам долучитися до історичної хроніки «Чорним лихом, чорним смутком в ніч квітневу став Чорнобиль». Під час заходу діти переглянули відео «Чорнобиль. Без права на забуття», документи книжкової виставки «Чорнобиль – загублений світ».

Прикладів екологічної активності бібліотек можна навести чимало. Вони демонструють громаді, що бібліотеки для дітей сприяють екологічній просвіті юних, а екотема є однією із пріоритетних напрямів діяльності.

Кіровоградська ОБД ім. Т. Г. Шевченка
Навчально-ігровий екологічний проєкт
«Еко-стиль твого міста»

Логотип проєкту

Афіша презентації проєкту

Віртуальний урок
«Чепурик – захисник
довкілля» за участі
представника ТОВ
«Екостайл»

Навчально-ігрове заняття
«Азбука екології»

Перфоманс від письменниці О. Горобець
екшн-казки «Помста дерев»

Творча майстерня «Апельсинки для пташинки»

У бібліотеках для дітей

Живий куточок
Олександрійська
ЦМБД
ім. Ю. Гагаріна

Інтерактивний захід
«Збережемо енергію –
збережемо життя»
ЦБД ЦБС
м. Кропивницького

Екоквест
Дитяча філія
Новоукраїнської ЦБ

Інформгодина
«Осінні турботи
тварин»
Гайворонська РБД

Відповідальна за випуск Т. С. Манжула

Видавець та виготовлювач

Кіровоградська обласна
бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка
вул. Шевченка, 5
м. Кропивницький, 25006
<http://librarychl.kr.ua>